

KAMIŃSKI STANISŁAW – metodolog nauk, filozof, teoretyk i historyk nauki, współtwórca lubelskiej szkoły filozoficznej, ur. 24 X 1919 w Radzynie Podlaskim, zm. 21 III 1986 we Fryburgu Br.

Odbył studia filozoficzno-teologiczne 1938–1946 w Wyższym Seminarium Duchownym w Siedlcach i Janowie Podlaskim, w 1946 przyjął święcenia kapłańskie. W latach 1946–1948 odbył studia na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej KUL; w 1947 został asystentem na Wydziale Prawa i Nauk Społecznych, a następnie na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej KUL, prowadząc zajęcia z logiki. W 1949 doktoryzował się na podstawie rozprawy *Fregego dwuwartościowy system aksjomatyczny zmiennych zdaniowych w świetle współczesnej metodologii nauk dedukcyjnych*. Od 1950 był adiunktem w Katedrze Logiki i Metodologii Nauk na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej, od 1957 kierownikiem Katedry Metodologii Nauk (pierwsza w Polsce katedra metodologii nauk). W 1957 Centralna Komisja Kwalifikacyjna przyznała K. stopień naukowy docenta na podstawie całości dorobku, ze szczególnym uwzględnieniem rozprawy *O początkach indukcji* (rozprawa ta miała być podstawą habilitacji, którą wtedy zniesiono). W 1965 otrzymał tytuł prof. nadzwyczajnego, w 1970 – prof. zwyczajnego.

Pełnił wiele funkcji uniwersyteckich: był kierownikiem Zakładu Logiki, Metodologii i Teorii Poznania (obejmującego 3 katedry), kierownikiem Sekcji Filozofii Teoretycznej, dziekanem Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej (w latach 1970–1975, 1977–1979, 1981–1986). Wywarł znaczący wpływ na kształt *Encyklopedii katolickiej* jako jej redaktor naczelny (1982–1985) i autor wielu haseł. Był przewodniczącym sekcji filozoficznej przy Komisji Episkopatu do spraw Nauki, należał do Komitetu Nauk Filozoficznych PAN (1981–1985), współpracował z IFiS PAN (historia logiki i naukoznawstwo) i Komitetem Naukoznawstwa PAN. Uczestniczył w Komisji Historii Logiki utworzonej przez T. Czeżowskiego. Był członkiem wielu towarzystw naukowych, m.in. Polskiego Tow. Teologicznego, Polskiego Tow. Filozoficznego, Tow. Naukowego KUL (w latach 1959–1963 był jego sekretarzem generalnym, a od 1964 członkiem Zarządu).

Do kręgu uczniów K. należą m.in.: A. Bronk, A. Buczek, J. Herbut, S. Majdański, W. Marciszewski, M. Poletyło, A. B. Stępień, T. Szubka, Cz. Wojtkiewicz, U. Żegleń. Dorobek naukowy K. obejmuje ponad 335 pozycji.

Ważniejsze prace K.: *Gergonne'a teoria definicji* (Lb 1958); *Pojęcie nauki i klasyfikacja nauk* (Lb 1961, 1981³); *Z teorii i metodologii metafizyki* (z M. A. Krąpcem, Lb 1962, 1994²). Tow. Naukowe KUL wydało *Pisma wybrane K.*: I: *Jak filozofować? Studia z metodologii filozofii klasycznej*, red. T. Szubka (Lb 1989); II: *Filozofia i metoda. Studia z dziejów metod filozofowania*, red. J. Herbut (Lb 1993); III: *Metoda i język. Studia z semiotyki i metodologii nauk*, red. U. Żegleń (Lb 1994); IV: *Nauka i metoda. Pojęcie nauki i klasyfikacja nauk*, red. A. Bronk (Lb 1992⁴); V: *Światopogląd, religia, teologia. Zagadnienia filozoficzne i metodologiczne*, red. M. Walczak, A. Bronk (Lb 1998; autorką części artykułów w tym tomie jest Z. J. Zdybicka). Wykaz prac K. sporządzili A. I. Buczek, T. Szubka (*Bibliografia prac Stanisława K.*, RF 35 (1987) z. 1, 5–47). Od 2001 na Wydziale Filozofii KUL odbywają się Wykłady im. ks. Stanisława Kamińskiego.

K. zajmował się logiką formalną, semiotyką, metodologią nauk (ogólną i szczegółową, zwł. metodologią filozofii) oraz filozofią nauki (od strony systematycznej i historycznej). Nawiązywał do dwóch tradycji: arystotelesowsko-tomistycznej oraz szkoły lwowsko-warszawskiej, opowiadając się za tomizmem w wersji egzystencjalnej. Początkowo był entuzjastą stosowania logiki do zagadnień filozoficznych w stylu szkoły lwowsko-warszawskiej (zwł. tzw. koła krakowskiego); włączył się w konwersatorium metafizyczne prowadzone przez J. Kalinowskiego. Pod wpływem M. A. Krąpca odszedł od programu formalnej precyzacji filozofii, wskazując na różnorakie ograniczenia (semiotyczne, teoriopoznawcze i metodologiczne) płynące ze specyfiki poznania filozoficznego. Uważał, że współczesna logika symboliczna (ekstensjonalna) nie jest wystarczającym narzędziem do uprawomocnienia tez metafizyki, gdyż bierze pod uwagę jedynie formę zdań, natomiast metafizyka jako poznanie realistyczne musi uwzględniać kontakt poznawczy z rzeczywistością i dlatego nie może obejść się bez intelektualnej percepcji relacji między treściami i istnieniem bezpośrednio ujętym. W kwestii zastosowań logiki do zagadnień filozoficznych dyskutował ze szkołą lwowsko-warszawską, w szczególności z kołem krakowskim (polemika K. oraz Zdybickiej z J. F. Drewnowskim *W odpowiedzi na uwagi Jana Fr. Drewnowskiego*, w: *Światopogląd, religia, teologia*, 205–214); postulował jednak uściślanie rozważań filozoficznych za

pomocą narzędzi semiotyczno-metodologicznych. Inspirując się tomizmem w wersji egzystencjalnej i uwzględniając współczesną tradycję fenomenologiczną, badał rolę doświadczenia i intuicji w poznaniu filozoficznym.

METODOLOGIA NAUKI. Refleksja nad nauką stanowiła jeden z głównych obszarów zainteresowań K. Ze względu na przedmiot formalny i stosowaną metodę wyróżniał 3 typy nauk o nauce: humanistyczne (historia, socjologia, psychologia, ekonomia, polityka nauki), filozoficzne (metafizyka, epistemologia, wąsko rozumiana filozofia nauki, filozofia kultury) i formalne (logika języka naukowego, logika formalna, teoria rozumowań, metodologia nauki). Własne zainteresowania nauką określał początkowo mianem ogólnej metodologii nauk, a później filozofią nauki lub teorią nauki. Odróżniał ogólną metodologię nauki od metodologii nauk. Tę pierwszą uważał za teorię metod wspólnych naukom; drugą – za teorię metod poszczególnych typów nauk, wykorzystywaną do scharakteryzowania ich swoistości.

W pracach K. występują zasadniczo 2 znaczenia terminu „metodologia nauki”. W sensie węższym metodologia nauki to racjonalna rekonstrukcja naukowych czynności badawczych lub teoria metod naukowych, choć – twierdził K. – rzadko występuje w postaci jednolitej, ponieważ analizuje nie tylko procedury badawcze, ale również ich rezultaty (terminy, tezy, teorie), co wiąże metodologię z semiotyką logiczną. W sensie szerszym – i za tym podejściem opowiadał się K. – metodologię nauki stanowią kompleksowe badania logiczne, humanistyczne i filozoficzne dotyczące rodzaju i struktur czynności naukotwórczych oraz budowy, funkcji i rozwoju teorii naukowych. Metodologia nauki nie jest empiryczną nauką o nauce, lecz logiczną i filozoficzną, przy czym może być bardziej teoretycznie zorientowana, gdy zmierza do rekonstrukcji metod naukowych, ich wyjaśniania i uzasadniania ze względu na cel, jaki stawia sobie nauka, albo bardziej praktycznie, gdy zmierza do konstrukcji optymalnych modeli postępowania naukotwórczego, które pozwalają wyjaśnić uprawianie nauki w sposób racjonalny (*Metoda i język*, 420). Ogólna metodologia nauki jest więc dyscypliną zarazem opisową, filozoficznie wyjaśniającą i praktyczną, bo usprawiedliwia ostatecznie naukowe metody rekonstruowane czy projektowane. Metodolog nie może jednak, wg K., ograniczyć się do racjonalnej rekonstrukcji logicznej

postępowania badawczego, bo nie mogliby wyjaśnić zagadnienia rozwoju nauki. Nie ma ponadhistorycznego kryterium oceny poznania naukowego. By zrozumieć naukę jako dziedzinę kultury, nie wystarczy zbadać formę i treść nauki, lecz trzeba przeanalizować i krytycznie ocenić genezę, uwarunkowania, filozoficzne założenia, zależności i cele nauki (*Wieloznaczność terminu „nauka”*, w: *Nauka i metoda*, 11–46).

K. interesował się także naukami praktycznymi o nauce, w tym problemem tzw. naukoznawstwa. Podkreślał, że badanie natury nauki winno uwzględniać wszystkie jej aspekty: logiczny, filozoficzny, humanistyczny i aksjologiczny, przy czym szczególną rolę przypisywał filozofii – pojętej jako dyscyplina autonomiczna – zajmującej się ontycznymi i epistemologicznymi podstawami nauki. Uważał, że jednym z zasadniczych zadań refleksji epistemologiczno-metodologicznej nad nauką jest wydobywanie filozoficznych założeń nauki. W tym punkcie K. wyprzedził koncepcję „tematów” (gr. θέματα [thémata]) rozwijaną przez G. J. Holtona.

POJĘCIE NAUKI I TYPY NAUK. Naukę definiował K. jako byt intencjonalny – złożony, wielopostaciowy, dynamiczny. Uważał, że do treściowej definicji nauki można dojść, analizując podstawowe determinanty natury nauki: jej przedmiot (materialny i formalny), cel, metodę, logiczną strukturę, dynamikę poznania naukowego, funkcjonowanie nauki w społeczeństwie i kulturze. Podał charakterystykę rozmaitych typów nauk i relacji między nimi: nauki dedukcyjno-aprioryczne a empiryczno-indukcyjne, humanistyczne a przyrodnicze, praktyczne a teoretyczne, filozofia a teologia.

Zaproponował uporządkowanie nauk; ze względu na przyjmowane źródła poznania wyróżnił teologię (bronił jej racjonalnego i naukowego charakteru) i wiedzę przyrodzoną, a w ramach wiedzy przyrodzonej – ze względu na stopień ogólności dociekań i badany aspekt – filozofię i nauki szczegółowe. W ramach nauk szczegółowych – ze względu na przedmiot i metodę – wyróżnił nauki formalne i realne, a w realnych: przyrodoznawstwo i humanistykę.

Podkreślał, że sformułowanie treściowej definicji nauki nie determinuje kryteriów naukowości, tym bardziej gdy uważa się, że te ostatnie uwarunkowane są historycznym kontekstem nauki. Wyróżnił (*Pojęcie nauki i klasyfikacja nauk*) 4 wielkie koncepcje nauki, znaczone nazwiskami: 1)

klasyczna (Arystoteles i myśliciele średniowieczni); 2) nowożytna (Galileusz, I. Newton); 3) pozytywistyczna (A. Comte) i jej późniejsze modyfikacje aż po neopozytywizm (Koło Wiedeńskie); 4) krytyczny racjonalizm (K. R. Popper); później dołączył koncepcję diachroniczną (Th. S. Kuhn). Badając dzieje koncepcji nauki, K. odróżniał je od dziejów samej nauki, wskazując na niekiedy paradoksalne związki obu ciągów rozwojowych. Mimo przemian koncepcji nauki podkreślał stałość podstawowych pytań organizujących wysiłek poznawczy nauki oraz jedność wiedzy naukowej przy jednoczesnej autonomii metodologicznej dyscyplin naukowych. W dyskusji między monizmem i pluralizmem metodologiczno-epistemologicznym opowiedział się za tym ostatnim, wskazując na specyfikę poszczególnych nauk i podkreślając, że to ich przedmiot determinuje metodę. Zdaniem K., „nauka” jest pojęciem analogicznym, przy czym analogiczność tę należy ujmować z uwzględnieniem jej wymiaru historycznego.

FILOZOFIA KLASYCZNA. K. określał filozofię klasyczną jako dyscyplinę, która jest: 1) autonomiczna – tzn. niezależna (metodologicznie co do przedmiotu formalnego, celu i metod) od innych typów wiedzy (w tym teologii i nauk empirycznych); 2) realistyczna – dotyczy rzeczywistości istniejącej niezależnie od poznania i ma przedmiotowy, a nie podmiotowy czy językowy punkt wyjścia; 3) bada rzeczywistość w wyróżnionym aspekcie istnienia i struktury ontycznej bytów, a dotyczy wszystkiego, co realnie istnieje; 4) racjonalna – akceptowane są tezy oparte na intersubiektywnie kontrolowalnym doświadczeniu lub intuicji intelektualnej (w zakresie principiów) – i poddaje się rygorom logiczno-metodologicznym; 5) dostarcza ostatecznych i nieobalalnych wyjaśnień przez wskazanie takich czynników w strukturze ontycznej bytu, których odrzucenie stanowiłoby zaprzeczenie danego do wyjaśnienia faktu (wskazuje tzw. racje uniesprzeczniające); 6) poznaniem teoretyczno-mądrościowym – wyjaśnia rzeczywistość w świetle ostatecznych racji, a zarazem ma zaangażować człowieka po stronie poznanej prawdy, dobra i piękna.

Centralne miejsce w filozofii klasycznej przypisywał K. metafizyce, ponieważ ostateczne wyjaśnienie faktów badanych przez poszczególne dyscypliny filozoficzne dokonuje się przez wskazanie ontycznej struktury poszczególnych kategorii bytu. Tezy metafizyki mają charakter poznania

nieobalnego – zarazem analitycznego (oczywistego) i realistycznego (*Filozofia i metoda*, 106). Analityczność jest ugruntowana jednocześnie w: przedmiocie (istniejące struktury rzeczywistości), dyspozycji władzy poznawczej (intuicja intelektualna) i aparaturze pojęciowej (wysoki stopień uteoretycznienia języka).

Tak rozumiana filozofia pełni, zdaniem K., fundamentalną funkcję, a mianowicie refleksowania kultury, gdyż wskazuje i w porządku ontycznym ostatecznie wyjaśnia, dlaczego należy preferować określone działania kulturotwórcze; co więcej, rozwiązuje problemy wykraczające poza poszczególne dziedziny kultury (naukę, moralność, sztukę, religię) oraz dostarcza środków do zrozumienia i oceny przemian i osiągnięć kultury.

TYPY FILOZOFII. Filozofię uważał K. za naukę, tzn. za odrębny rodzaj poznania ze względu na swój przedmiot, cel i metody, ale wykazującą wiele osobliwości: filozofia stawia pytania radykalne, szuka na nie odpowiedzi ostatecznych, a nadto jest wiedzą o własnych podstawach, które poddaje krytyce i autorefleksji. Rozwój nauk szczegółowych nie tylko nie doprowadził do „śmierci filozofii”, ale stał się źródłem nowych problemów. Ucieczka od filozofii może być tylko pozorna, ponieważ w takiej „ucieczce” implicite zakłada się jakąś filozofię.

Historyczne koncepcje filozofii uporządkował K. ze względu na stosunek filozofii do nauk szczegółowych (*Nauka i metoda*, 311). Rozróżnił filozofie autonomiczne, tzn. metodologicznie niezależne od nauk szczegółowych, oraz filozofie korespondujące z naukami (zasadniczo nieautonomiczne). Wśród filozofii autonomicznych wyróżnił: a) filozofie dopuszczające pozaracjonalne źródła poznania (kontemplacja natury świata, pozanaukowe poznanie prawd życiowo doniosłych); b) filozofie spekulatywno-aprioryczne (teorie idei, ontologiczne interpretacje rachunków logicznych); c) filozofie klasyczne – aposterioryczne (teorie istot rzeczy, teorie bytu jako bytu oraz teorie rzeczywistości i poznania w aspekcie ostatecznych uwarunkowań, bez rozstrzygnięcia o wewnętrznej strukturze bytowej przedmiotów). Filozofie korespondujące z naukami rozpadają się na dwie grupy: 1) te dopełniające nauki (poznanie przednaukowe, poznanie tworzące podstawy nauk lub cały system wiedzy racjonalnej oraz poznanie nabudowane na naukowym); 2) metanauki (analiza krytyczna wiedzy lub jej podstawowych pojęć oraz logika

wiedzy). Od koncepcji filozofii zależy podział filozofii na poszczególne dziedziny oraz ich funkcje w całości kształcie wiedzy filozoficznej.

METODY FILOZOFII. K. przeprowadził systematyczną analizę i przedstawił typologię metod stosowanych w filozofii, zwł. w metafizyce. Aby wykryć, co przyczynia się do ukształtowania wartościowej metody filozofowania – twierdził – należy skorzystać z nauczycielskiej roli historii filozofii. Śledzenie dawnych sposobów uprawiania filozofii winno zmierzać do uchwycenia genetycznej więzi między kolejnymi koncepcjami oraz uwarunkowań i stałej tendencji w ich dziejach, co pozwoli wykryć przynajmniej niektóre niezmiennie elementy w uprawianiu filozofii i ułatwi ocenę adekwatności proponowanych metod.

Wyodrębnienie metod filozoficznych jest trudne z kilku powodów: 1) kwalifikacja naukowości zmienia się wraz z koncepcją nauki („filozofia” i „nauka” długo były synonimami); 2) metody filozoficzne składają się z szeregu elementarnych sposobów zdobywania wiedzy, które wzięte z osobna nie różnią się od tych występujących w nauce – jeżeli metoda naukowa różni się od filozoficznej, to głównie doбором i układem zabiegów poznawczych oraz ich funkcją w filozofowaniu; 3) te same ogólne metody mogą być rozmaicie realizowane zarówno w nauce, jak i w filozofii – w zależności od determinacji celu i przedmiotu poznania. Trudno też przypisać jedną metodę jakiemuś konkretnemu filozofowi. Mimo to, po pewnych uproszczeniach można wyróżnić metody filozoficzne nieróżniące się zasadniczo od naukowych oraz metody osobliwe dla filozofii. Pierwsze z nich są albo typem przedmiotowej syntezy (metody dedukcyjne oraz indukcyjne – generalizacje najbardziej teoretycznych tez naukowych albo unifikująca synteza na kanwie dyscypliny wiodącej), albo metapredmiotowej analizy (analizy epistemologiczne, logiczne analizy języka lub metod oraz analizy semiologiczne).

Metody osobliwe dla filozofii można uporządkować ze względu to, czy korzystają jedynie z racjonalnych źródeł poznania, czy też dopuszczają źródła pozaracjonalne. Do pierwszej grupy należą metody autonomiczne (nie zakładają w punkcie wyjścia wiedzy specjalistycznej) oraz nieautonomiczne (zakładają tezy jakiegoś systemu filozoficznego lub teorie naukowe). Metody autonomiczne znamionuje posługiwanie się intuicją przy akceptacji przynajmniej niektórych tez. Należą do nich: metody intuicyjno-redukcyjne

(eksplanacyjne i transcendentalne), intuicyjno-dedukcyjne, intuicyjno-opisowe, aprioryczno-spekulatywne oraz empirycznie-uogólniające.

Jako metody korzystające z pozaracjonalnych źródeł poznania wskazał sposoby filozofowania np. Augustyna z Hippony, R. Bacona, niektórych odrodzeniowych filozofów przyrody, B. Pascala, F. W. J. Schellinga, Maine de Birana, S. Kierkegarda i częściowo H. Bergsona. Z metodami korzystającymi z pozaracjonalnych źródeł poznania łączyły się często metody poznania światopoglądowego, gdy filozofii wyznaczano zadania praktyczne: dyskursywne poszukiwanie sztuki życia (na podstawach sensualistycznych albo religijnych), introspekcyjna analiza przeżywania połączona z kontemplacją i wartościowaniem w celu mądrościowego ujęcia fundamentalnych spraw życiowych, synteza samorozumiejąca, dająca pogląd na świat oraz uprawomocnianie praksytyczne twierdzeń filozoficznych. Obok scjentystycznych metod uprawiania filozofii, powszechne jest uprawianie filozofii jako refleksji nad światem, ludzkim życiem i poznaniem w celu zdobycia ogólnej orientacji i poglądu na świat. Natomiast metoda intuicyjno-eksplanacyjna (Tomasz z Akwinu) wydaje się najpełniej i najbardziej optymalnie łączyć kryteria racjonalności filozofowania z maksymalnym zaspokojeniem potrzeb intelektualnych człowieka (*Filozofia i metoda*, 7–40).

Uporządkowanie metod zaproponował K. także dla poznania metafizycznego (tamże, 41–131). Wyróżnił czynniki kształtujące metody metafizyki: 1) przedmiotowy punkt wyjścia (byt, świadomość, sytuacja bytowa, język), przy czym wybór sposobu zaczynania metafizyki warunkuje wzajemny stosunek (zwł. co do kolejności uprawiania i zależności argumentacyjnej) filozofii bytu, filozofii człowieka i filozofii języka; 2) instrumentalny punkt wyjścia: jakie wstępne dane o przedmiocie metafizyki są do przyjęcia, jakie władze poznawcze pełnią zasadniczą rolę w analizach metafizycznych. To z kolei wyznacza w dużym stopniu wartość i granice przewidywanych operacji poznawczych. Głównym czynnikiem różnicującym metody jest stosunek do danych doświadczenia potocznego i naukowego oraz dopuszczalny typ doświadczenia specjalnego (np. intuicji czy przeżyć religijnych); 3) kryteria adekwatności argumentacji; 4) cel uprawiania metafizyki i funkcja, jaką powinny spełniać wyniki poznawcze metafizyki.

Naturę metafizyki determinuje – wg K. – wyznaczony jej cel oraz funkcja. Stąd należy odróżnić metody metafizyki jako sposoby zachowywania się w sprawach zasadniczych dla ludzkiego sensownego życia i metody jako sposoby poznawania rzeczywistości. Wśród tych drugich K. wyróżnił metody minimalistyczne (częstkowe i problematyzujące) oraz maksymalistyczne. Te ostatnie ze względu na stosunek do metod nauk szczegółowych podzielił na metody scjentyistyczne, w których pojawia się etap doświadczalnej weryfikacji tez metafizyki na wzór postępowania naukowego, oraz na metody autonomiczne. Metody autonomiczne, zgodnie z charakterem ich ostatecznych założeń, można podzielić na czysto poznawcze oraz pozapoznawcze (w punkcie wyjścia dopuszczają przyjęcie tez pochodzących ze źródeł pozaracjonalnych, np. z wiary czy z praxis). Metody czysto poznawcze, ze względu na sposób docierania do przedmiotu, obejmują co najmniej 3 typy: intuicyjne, refleksyjne, aprioryczno-konstrukcyjne.

Ocena metod metafizyki powinna, wg K., uwzględniać trafność założeń w punkcie wyjścia oraz adekwatność do założonego celu metafizyki. Pełna ocena jest możliwa tylko przy przyjęciu określonej metafizyki i teorii poznania, niemniej istnieją liczne uwarunkowania zewnętrzne – odkrywane w analizach dziejów filozofii – które pozwalają udzielić zasadnej odpowiedzi na pytanie, która z metod metafizyki jest najlepsza. Metody „metafizycznego zachowania się” oraz metody minimalistyczne nie zaspokajają maksymalistycznych aspiracji poznawczych człowieka. Metody scjentyistyczne nie dają pełnego wyjaśnienia egzystencjalnej strony rzeczywistości oraz zrozumienia sensu świata i ludzkiego życia. K. opowiedział się za autonomiczną metodą czysto poznawczą, polegającą na dyskursywnym dochodzeniu (w drodze rozumowania regresywnego) do ostatecznego wyjaśnienia danego w doświadczeniu bytu, jako za najdoskonalszą metodą uprawiania metafizyki (jeśli uwzględni się najpełniejsze zadania metafizyki oraz dane wyjściowe o człowieku).

K. zajmował się logiką tradycyjną z punktu widzenia logiki współczesnej. Rozszerzył H. Greniewskiego ujęcie kwadratu logicznego w języku rachunku zdań na wszystkie schematy wnioskowania bezpośredniego. Poddał krytyce wzór C. A. Mereditha na liczbę l niezawodnych trybów sylogistycznych o n terminach $l=(3n-1)$. Podał reguły sylogizmów dla zdań o

zaprzeczonemu podmiocie. Analizował rozbieżności tradycyjnej i współczesnej kwantyfikacji, rolę, którą w logice pełnią tzw. pierwsze zasady myślenia oraz filozoficzne konsekwencje twierdzenia Gödla. Podkreślał ogólny i spekulatywny charakter współczesnej logiki formalnej, interpretując ją ontologicznie lub kognitywnie (z myślą o potrzebach edukacyjnych). W badaniach semiotyczno-metodologicznych zajmował się definicją logiki formalnej, rolą funktorów w logice i języku potocznym, błędami w słownym przekazywaniu myśli, koncepcją błędu logicznego oraz systematyzacją typowych błędów logicznych.

Prowadził badania nad podstawami teologii i nauk o religii, etyki, antropologii filozoficznej, filozofii dziejów i nauk humanistycznych (z Cz. Zgorzelskim prowadził konwersatorium z podstaw humanistyki). Rozwijał problematykę dotyczącą światopoglądu. Uważał, że podstaw teoretycznych dostarczają światopoglądowi zarówno bezpośredni kontakt poznawczy z rzeczywistością, jak i rozmaite typy wiedzy: potoczna, naukowa, filozoficzna, mądrościowa, wierzeniowa. Uważał, że pogląd na świat może kształtować się spontanicznie na bazie wiedzy potocznej i religijnej, ale dopiero gdy zostanie oparty na filozofii jako poznaniu mądrościowym, teologii oraz uogólnionych wynikach nauk szczegółowych, staje się spójnym układem przekonań, dającym całościowe ujęcie fundamentalnych aspektów rzeczywistości, które implikuje oceny i normy działania.

S. Majdański, Cz. Wojtkiewicz, *Logika na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. (Z okazji 50-lecia uczelni)*, RF 17 (1969) z. 1, 123–170; Stanisław K. [autobiogram], RuF 42 (1985) nr 1–2, 106–112; A. Bronk, S. Majdański, *Z grona naukowców odszedł Stanisław K. (1919–1986)*, ZNauk 22 (1986) z. 4, 731–733; A. B. Stępień, *Działalność naukowa i organizacyjna ks. prof. Stanisława K.*, ZNKUL 29 (1986) nr 1, 17–23; *Nauka i mądrość. Księga ku czci księdza profesora Stanisława K.*, RF 35 (1987) z. 1, 5–388; A. Bronk, S. Majdański, *Ksiądz Profesor Stanisław K. (1919–1986)*, w: S. Kamiński, *Jak filozofować?*, Lb 1989, I–VIII; A. Bronk, S. Majdański, *Klasycyzm filozofii klasycznej*, RF 39–40 (1991–1992) z. 1, 367–391; R. Maciołek, *Stanisława K. koncepcja związku logiki formalnej z filozofią – metoda czy maniera?*, ZNKUL 34 (1991) nr 3–4, 13–38; A. Bronk, *Wielość i jedność nauk. (Stanisława K.*

opcje metodologiczne), w: S. Kamiński, *Nauka i metoda*, Lb 1992⁴, 345–370; A. B. Stępień, *Rola ks. prof. Stanisława K. w rozwoju środowiska filozoficznego KUL*, w: *Zadania filozofii we współczesnej kulturze*, Lb 1992, 81–89; T. Biesaga, *Stanisława K. badania struktury metodologicznej etyki tomistycznej*, SPCh 29 (1993) nr 1, 149–156; M. Bombik, *Teoria błędów logicznych w ujęciu Stanisława K.*, tamże, 163–166; A. Bronk, *Filozofia nauki i nauka w ujęciu Stanisława K.*, tamże, 156–163; J. Herbut, *Problematyka teologii pojętej jako rewelacjonizacja naturalnej wiedzy o życiu chrześcijańskim*, tamże, 147–149; E. Nieznański, *Stanisław K. jako logik*, tamże, 166–169; A. Bronk, S. Majdański, *Filozofia w życiu człowieka (w nawiązaniu do idei księdza profesora Stanisława K.)*, ZNKUL 40 (1997) nr 3–4, 19–28; S. Kiczuk, *Dociekania ks. prof. Stanisława K. w dziedzinie logiki*, tamże, 13–18; S. Majdański [i in.], *W kręgu filozofii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Z dyskusji o dorobku Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej z okazji 60-lecia Uczelni*, Summarium 26–27 (1997–1998), 151–205; tenże, *Wydział Filozoficzny KUL: koncepcja, struktura, funkcja*, tamże, 205–215; A. Pogorzałek, *Ksiądz Stanisław K. – filozof i teoretyk nauki*, w: *Intelektualiści rodem z Podlasia*, Siedlce 1997, 411–425; S. Janeczek, *Filozofia na KUL-u. Nurty – osoby – idee*, Lb 1998; A. Bronk, S. Majdański, A. Stępień, EK VIII 508–511; A. Bronk, *Stanisław K. – Philosopher and Historian of Science*, w: *Polish Philosophers of Science and Nature in the 20th Century*, A 2001, 141–151; U. Żegleń, *Ks. Stanisław K.*, w: *Polska filozofia powojenna*, Warszawa 2001, I 402–414.

Stanisław Majdański, Agnieszka Lekka-Kowalik